

A Táborigad Hadtápfőnökség törzsének tevékenysége a táborigad hadtárg munkájának megszervezésében („TRANZIT-72”)

S. Nagy József őrnagy

Az elvonuló szárazföldi csapatok mindenoldalú hadtárgbiztosítására hivatott táborigad hadtárg az utóbbi években a katonai folyóiratok publikációinak szinte középpontjába került. A Honvédelemben is, de főként a Hadtárgbiztosítás számaiban jelentős számú cikk látott napvilágot, amely a táborigad hadtárg egyes elemeinek tevékenységével, vagy a szervezet egészének problematikájával foglalkozott.

Az utóbbi években végrehajtott gyakorlatok — „TRANZIT-69”, „KOMPLEXITÁS-71”, „TRANZIT-72” — fokozták a táborigad hadtárg működésével, vezetésével, szervezetének, illetve egyes elemeinek korszerűsítésével foglalkozó elméleti tevékenységet. A néhány évvel ezelőtt még szinte ismeretlen szervezet a megjelent tanulmányok, cikkek és egyéb elméleti anyagok eredményeként ma már — ha nem is széles körben — hadtárgbiztosítási rendszerünk alapvető tagozataként lett ismeretes.

A „TRANZIT-72” parancsnoki és törzssvezetési gyakorlatot megelőzően, a „KOMPLEXITÁS-71” anyagi biztosítási rendszergyakorlat számos tapasztalatot adott, elsősorban a táborigad hadtárg főnökség, de a táborigad hadtárg bázisainak, alakulatainak szervezetével és működésével kapcsolatosan. A „KOMPLEXITÁS-71” gyakorlat által nyújtott tapasztalatok megmutatták azokat a nemivalókat, amelyek a táborigad vezetésének, működésének hatékonyságát nagymértékben elősegítették, így a „TRANZIT-72” gyakorlatra a táborigad hadtárg főnökség szervezete, összetétele — a tapasztalatok birtokában — oly módon lett kialakítva, hogy az már maga biztosítékot nyújtott a gyakorlat sikerét illetően. A gyakorlatot megelőző időszakban kidolgozásra kerültek a táborigad hadtárg főnökség törzsének, szolgálati ágainak, osztályainak részletes szervi határozványai, a táborigad előretolt és mögöttes bázisok működését szabályozó utasítás-tervezetek. Ezen alapvető okmányok nagy segítséget nyújtottak a szervezetek működéséhez.

A táborigad hadtárg — mint az már ismeretes — közel kétszáz elemből álló szervezetét a táborigad hadtárg főnökség vezeti, melynek alapvető szervezeti elemei a törzs, politikai osztály és a szolgálati ágak.

E tanulmány keretében a tábori hadtápfőnökség törzsének helyét, szerepét és gyakorlati tevékenységét kívánom elemezni a tábori hadtáp munkájának megszervezésében és vezetésében a „TRANZIT-72” tapasztalatainak tükrében, személyes benyomásaim alapján, gondolataimat a következő főbb kérdések köré csoportosítva:

- a tábori hadtáptörzs funkcióinak, szervezetének sajátos vonásai;
- a törzsmunka megszervezése, a funkciók elosztása;
- a gyakorlatra való közvetlen felkészülés tapasztalatai;
- a tábori hadtáptörzs tevékenysége a gyakorlat egyes mozzanataiban, különös tekintettel a törzson belüli munkamegosztás, a szolgálati ágakkal való együttműködés és a tábori hadtáp alakulatok vezetése területén.

A tábori hadtáptörzs funkcióinak, szervezetének sajátos vonásai

A különböző tagozatok hadtáptörzseinek általános vezetési funkciói nagyjából azonosak. A kialakult gyakorlat szerint a hadtáp vezetés ismert hármasképletje az összefegyvernemi vezetés (parancsnok, törzs) részére szükséges javaslatok, adatok folyamatos biztosítása, az alárendelt csapatok hadtáptörzseinek (határvezető szerveinek) szakmai irányítása és a saját tagozat hadtápegységei, alegységei tevékenységének szervezése, vezetése. A csapatok, seregtestek vezetésében az alapvető törzs az összefegyvernemi törzs. A fegyvernemi és szakcsapat törzsek, illetve a hadtáptörzs a tervezéshez, vezetéshez szükséges alapvető adatokat az összefegyvernemi törzstől kapják. Nem így van ez a tábori hadtáp tagozatban.

A tábori hadtáp vezetésének egyik alapvető sajátossága, hogy nincs összefegyvernemi törzs. A tábori hadtápfőnök tölti be a jelentős számú tábori hadtáp alakulat vezetésében az egyszemélyi parancsnok szerepét, törzsen, illetve szolgálatiág-főnökein keresztül vezetve azok tevékenységét. A tábori hadtáptörzs mint a tábori hadtáp vezetésének alapvető szerve — a seregtest, illetve csapat hadtáptörzsek funkcióin túl —, be kell, hogy töltsen az összefegyvernemi törzs szerepét is. A törzs funkcióiban ez jelenti a fő sajátosságot. Célszerű megvizsgálni közelebbről, hogy mi-
ben nyilvánul meg e sajátosság annál is inkább, mert pl. a seregtest hadtápegységek vezetésének feladatai is teljes mértékben a seregtest hadtáptörzsről hárulnak, mégis a két tagozat vezetése között jelentős különbségek vannak. E különbségek, illetve a tábori hadtáptörzs funkcióinak főbb sajátosságai a következőkben realizálódnak:

- az előrevonás, átcsoportosítás tervezésében, szervezésében;
- a tömegpusztító fegyverek elleni védelem szervezésében;
- a légvédelem és a biztosítás egyéb rendszabályainak tervezésében;
- az önállóságból adódó egyéb feladatokban.

Az előrevonás, átcsoportosítás tervezése, szervezése és vezetése terén a sajátosság lényege abban van, hogy a hadtáptörzseknek kell kidolgoznia mind a fő paramétereket (a felső vezetés által meghatározott kötöttségek figyelembevételével), mind a részletes számvetéseket.

Seregtestnél, az összefegyvernemi törzs a seregtest egészére vonatkozóan, átfogó átcsoportosítási tervet dolgoz ki, melyben a magasabbegységek, közvetlenek mellett a hadtápegységek is szerepelnek. Annak fő paramétereit kapják meg a fegyvernemi törzsek, illetve a hadtáptörzs és annak keretein belül dolgozzák ki a részletes számvetéseiket saját alárendeltjeik előrevonására.

A tábori hadtáptörzsnek mindezeket önállóan kell kidolgoznia úgy, hogy nagyszámú tábori hadtáp alakulat mozgása térben és időben összehangolt legyen. A tábori hadtáptörzs tehát önállóan, teljes részletességgel dolgozza ki az előrevonás tervét és készíti el az igen terjedelmes menetszámvetéseket, valamint ezekből a menetre vonatkozó parancsokat (intézkedéseket). A törzsmunkának ez az igen jelentős része — mint a „TRANZIT-72” gyakorlat is bizonyította — rendkívül munkaigényes, a törzs egy részét jelentős mértékben igénybe veszi.

A törzsmunka másik sajátos vonása a tömegpusztító fegyverek elleni védelem megtervezése és megszervezése a tábori hadtáp egészére vonatkozóan.

Addig, amíg a seregtest vagy csapattagozatban az összefegyvernemi törzs dolgozza ki a tömegpusztító fegyverek elleni védelem alapvető rendszabályait, mind a csapatokra, mind a hadtápegységekre (alegységekre), s a hadtáptörzsek az összefegyvernemi törzs intézkedésének megfelelően szervezik meg saját alárendeltjeikre vonatkozóan azok végrehajtását, a tábori hadtáp tagozatban az összefegyvernemi törzs funkcióját is a hadtáptörzs végzi, így a tábori hadtáp tömegpusztító fegyverek elleni védelmét teljes egészében önállóan a hadtáptörzs tervezi, szervezi. A tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályai jelentős részének végrehajtását végző szakalegységek tevékenységének irányítása (csapatvezetési funkcióik) is a hadtáptörzsre hárulnak.

Hasonló feladatot jelent a tábori hadtáp légvédelmének biztosítása is. Seregtest viszonylatában a légvédelmet a seregtest légvédelmi főnöke, illetve annak törzse szervezi az összefegyvernemi törzs követelményei, illetve a front légvédelmi főnök intézkedése alapján.

A tábori hadtáp egésze légvédelmének megszervezése a hadtáptörzs funkciói közé tartozik. A légvédelem megszervezésének és folyamatos biztosításának kiemelt jelentőséget kölcsönöz a tábori hadtáp bázisain felhalmozott anyagi eszközök nagy volumene, s az a tény, hogy itt van felhalmozva az elvonuló szárazföldi csapatoknál levő teljes anyagi készletek több mint 50%-a. Bázisain a hagyományos anyagi eszközök minden fajtáján kívül különleges anyagokból is jelentős forgalmat bonyolítanak le. A légvédelem megszervezésében önálló értesítési rendszert kell kiépíteni a tábori hadtáp alakulatai részére, ezen kívül igen komoly feladatot jelent a hadtáptörzs részére a tábori hadtáp légvédelmi tüzérezrede alkalmazásának megszervezése, annak katonai és szakirányítása.

Az őrzés-védelem megszervezése terén is jelentkezik egy sor sajátos probléma, ami a tábori hadtápfőnökség önállóságának tényéből következik.

Seregtest, illetve csapat viszonylatban, a helyzettől függően a parancsnoknak módjában áll a hadtáp megerősítése különböző harcossal-ekkel-eszközökkel részben fontosabb irányokban a szállítmányok védel-

mére vagy más feladatok végrehajtásának biztosítására. Tábori hadtáp viszonylatban ilyen segítséggel nem számolhatunk. A rendelkezésre álló őregység alkalmazásának megtervezése, az erők-eszközök elosztása a különböző biztosítási feladatokra és az egység katonai vezetése szintén a hadtáptörzs feladatának részét képezi.

Hasonlóan önálló jelleggel jelentkezik a HÜTI szolgálat rendszerének, az ügyviteli munkának, híradó és rejtjelző szolgálatnak, komendáns feladatoknak a szervezése és folyamatos vezetése, irányítása is.

Mind ezek és még sok más feladat önálló szervezése és vezetése kölcsönzi a tábori hadtáptörzs funkcióinak más tagozatok hadtápvezetési funkcióival szembeni sajátos vonásait. A hadtáptörzs tevékenységének azon sajátosságait, amelyek a hadművelleti hadtáp felső tagozata funkcióiból adódnak, nem tartom szükségesnek részletezni, annál is inkább, mert elsősorban az összefegyvernemi vonatkozású vezetési funkciók elemzését tűztem ki célul.

A felsorolt sajátos feladatok mellett a tábori hadtáptörzs végzi a komplex hadtápbiztosítás tervezését, szervezését, végrehajtásának vezetését, a szolgálati ágak tevékenységének koordinálását és mindazon feladatokat, melyek a hadtápbiztosítás egyéb tagozatain is a hadtáptörzs hatáskörébe tartoznak.

Mint a fentiekből kitűnik, a tábori hadtáptörzs funkciói, feladatai jelentős mértékben eltérnek más tagozatok hadtápvezetési funkcióitól, azoktól lényegesen szélesebb körű, komplexebb tevékenységet kell — az önállóságból adódóan — itt végezni.

A sajátos funkcióknak a hadtáptörzs szervezetében is tükröződnie kellene. Jelenleg azonban a tábori hadtápfőnökség törzse szinte ugyanazokkal a szervezeti elemekkel rendelkezik, mint a seregtest hadtáptörzsek.

Nem jelentkezik a törzs szervezetében egy sor sajátos funkció megvalósítására hivatott szerv, mint a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, a szakcsapatok alkalmazását, vezetését végző szervek, a légvédelem megszervezésére, a légvédelmi tüzérezred vezetésére hivatott szerv stb.

A funkciókból kiindulva szükségesnek látszik a tábori hadtáptörzs állományában légvédelmi főnök (1—2 létü. főtiszt) és a biztosítási feladatok végzésére hadművelleti biztosító alosztály (részleg, csoport) szervezése. Ezzel a hadtápbiztosítás tervezésével, szervezésével és vezetésével, a szolgálati ágak tevékenységének koordinálásával foglalkozó törzstisztek tevékenysége teljes mértékben a főfeladat megoldására irányulhatna.

A törzsmunka megszervezése, a funkciók elosztása

A hadtápbiztosítási rendszer korszerűsítésének utóbbi években megvalósított üteme és a „KOMPLEXITÁS-71” gyakorlat tapasztalatai a „TRANZIT-72” gyakorlat előtt a hadtáp felső vezetés figyelmét fokozott mértékben a tábori hadtápfőnökségre irányította. Ennek eredményeként a tábori hadtápfőnökség állománya, illetve azon belül a törzs, — a hagyományos szervezeti tagozódás meghagyásával —, kvalifikált tisztekkel került feltöltésre, a tartalékos tisztek törzsön belüli arányát minimálisra

redukálva. A tábori hadtápfőnökség kijelölt vezető állománya a gyakorlat sikere érdekében, a törzs hagyományos szervezetét a várható követelményeket megfelelően mérlegelve, a következő funkcionális csoportokra tagolta:

- általános tervező csoport,
- anyagtervező és szállítást szervező csoport,
- operatív intézkedésekkel foglalkozó csoport,
- tájékoztató és helyzetnyilvántartó csoport, és
- csapásértékelő csoport.

Az így kialakított törzs — mely alapvetően a hadművelleti osztály és az összekötő csoport állományából lett létrehozva — tagozódása megközelítően összhangban állt a várható feladatok teljesítése által támasztott követelményekkel, megfelelő biztosíték volt a feladatok sikeres teljesítéséhez. Ehhez járult még az is, hogy a tábori hadtápfőnökség vezetése, felismerve a reális helyzetet, a perspektív szervezet által a törzssel szemben támasztott követelményeket, egy szak vegyivédelmi tiszttel és egy légvédelmi főtiszttel erősítette meg a törzset. (Jóllehet az utóbbi csak tanácsadói minőségben vett részt a gyakorlaton.)

A fentiekén kívül — részben a hadtáp törzsmunka hatékonyságának fokozása, részben a gépi adatfeldolgozás tábori viszonyok közötti alkalmazása lehetőségeinek vizsgálata céljából — a tábori hadtápfőnökség állományában egy hadtáp adatfeldolgozó központ — működött.

A törzs általános tervező csoportja három általános hadtáp tisztből állt, melyből egy fő tartalékos állományú volt. A csoport feladata az alapvető hadművelleti tervező munka végzése, vagyis az előrevonás át-csoportosítás) tervének, a menetszámvetésnek a kidolgozása, a hadtápbiztosítás tervének elkészítése, a tábori hadtápfőnök elhatározásainak, a gyakorlatvezető részére történő jelentéseinek kidolgozása és a hadtáp megszervezésével kapcsolatos összes teendők végzése volt.

A tervező csoport tevékenysége során szorosan együttműködést valószínűsített meg egyrészt a törzs többi csoportjaival, másrészt a szolgálati ágakkal.

Az anyagtervező és szállítást szervező csoport három hivatásos és egy tartalékos általános hadtáp tisztből állt. Feladatuk az anyagi biztosítással és szállítással kapcsolatos operatív tervező-szervező munka végzése volt. Ezzel párhuzamosan végezték a nagyszámú tábori hadtáp alakulat ellátásának tervezését, szervezését is. Munkakapcsolatuk kiterjedt a törzs valamennyi csoportjára és minden szolgálati ágra. Nagy megterhelés volt a gyakorlat során e csoporton, hiszen a biztosítási ágak közül a legnagyobb volumenű erővel, eszközökkel az anyagi biztosítás dolgozik, s mindezt négyfőnyi csoport fogta össze. Nem is voltak képesek minden vonatkozásban időre teljesíteni feladataikat, hiányzott a csoportból az alapvető ellátási ágakat képviselő néhány szaktiszt.

Célszerű lett volna e csoport állományába egy fegyverzeti és egy üzemenyag tisztet beosztani, akik egyben saját szolgálati áruk felé az összekötő tiszt szerepét is betölthették volna. Ugyanis ezen szolgálati ágak anyagai képezik a tábori hadtáp készleteinek mintegy 60—70%-át, s az anyagforgalom zöme is a lőszer- és üzemenyag-ellátásból áll.

Az operatív intézkedésekkel foglalkozó csoport **három hivatásos állományú** általános hadtáptisztból állt. Feladatuk a tábori hadtápfőnök parancsainak, intézkedéseinek kidolgozása az általános tervező és anyagtervező csoport által szolgáltatott adatok alapján, ezen kívül a tábori hadtápfőnök közvetlen alárendeltségébe tartozó előretolt és mögöttes bázisok részére készülő intézkedések kidolgozása. A csoport összetételénél fogva képes volt az intézkedéseket, parancsokat a követelményeknek megfelelő tartalommal és formában kidolgozni. Mindemellett az intézkedések többször késve készültek el különböző szervezési fogyatékoságok miatt.

A tájékoztató és helyzetnyilvántartó csoport gyűjtötte az alárendeltek helyzetére és a seregest ellátottságára vonatkozó, a hadszíntérrel kapcsolatos és egyéb adatokat, készítette a hadtáp összefoglaló jelentéseket, nyilvántartotta a tábori hadtáp harcértékét.

A csapásértékelő csoportnak nem volt állandó összetétele. A hadműveleti osztály néhány tisztjéből, egy szak vegyivédelmi tisztből és a szolgálati ágaktól vezényelt tisztekből állt. Szerepe a gyakorlat harmadik mozzanatában volt, a tömeges csapások időszakában.

A törzsből kialakított csoportokkal és a szolgálati ágakkal szoros együttműködésben dolgozott a REVA szolgálat adatfeldolgozó központja.

Ilyen szervezéssel, feladatelosztással működött a törzs a gyakorlat közvetlen előkészítése és a végrehajtás egyes mozzanatainak időszakában.

A gyakorlatra való közvetlen felkészülés tapasztalatai

A gyakorlat előtti időszakban kiképzési összevonás volt a tábori hadtápfőnökség teljes tiszti állománya részére. Ez jó alkalomnak bizonyult arra, hogy felmérhessük a gyakorlat végrehajtása által megkívánt feladatokat. A feladatok közvetlen közélről történő belátása és a kijelölt állományban kialakult felelősségérzet több, alapvető megoldatlan, a tábori hadtáp működése és vezetése szempontjából fontos elvi és gyakorlati kérdés napirendre tűzését eredményezte. Így alakult ki:

— a tábori hadtáp vezetésének rendje, amely sok kérdésben újat jelentett. A hadtápbiztosításban részt vevő valamennyi szolgálat képviselve volt és azok vezetése az egyszemélyi parancsnoki jogkörrel rendelkező tábori hadtápfőnök (THF) által, illetve valamennyi szolgálat tevékenységének — kisebb, nagyobb sikerrel történő — koordinálása a hadtáptörzs — mint össz-szolgálati törzs — által, a napjainkban kibontakozó integrált hadtápvezetés első kísérleteként már némi eredményt is szolgáltatott;

— a tábori hadtáp csoportosításának, felépítésének elve a szolgálatiág-főnökökkel egyetértésben. Ennek eredményeként rögzítve lettek, hogy mely hadtáp alakulatok tartoznak a tábori hadtáp első, illetve második lépcsőjébe, illetve a bázisok, vagy magasabbegységek állományába nem tartozó alakulatok hol — vezetés, biztosítás szempontjából —, mely szervhez utalva működnek;

— az egységes hadtápbiztosítási terv tartalma, formája és a szolgálati ágak szakági biztosítási tervei. Az egységes hadtápbiztosítási terv újat jelentett, mert a megelőző időszakban komplex hadtápbiztosítási tervterkép még nem készült.

Ezen időszakban készítette elő a REVA szolgálat azokat a — tervezési munkát elősegítő — számvetéseket, adattárakat, melyek a gyakorlat egyes mozzanataiban nagyban hozzájárultak a törzsmunka hatékonyságának elősegítéséhez.

*A törzs tevékenysége a tábori hadtáp előrevonásának
(átcsoportosításának) tervezése időszakában*

(első mozzanat)

A gyakorlat első, egyben legfeszítettebb ütemű törzsmunkát igénylő mozzanata az előrevonás (átcsoportosítás) tervezése, szervezése volt. Elsősorban a tábori hadtápfőnökség törzsének jelentett fokozott igénybevételt, azon belül is a tervező csoportnak. A nagyszámú tábori hadtáp alakulat diszlokációja szinte az egész ország területére kiterjedt, s az MNHF direktívájában elrendelt csoportosítás felvételéhez azok jelentős részét átlagosan 50—250 km-es menettel kellett előrevonni (egy hadtáp egység az előrevonás mintegy 400 km-es menetet hajtott végre). A tervező munka kritériumai a következők voltak:

— a menetvonalak (fő-, mellék- és tartalék) kijelölése az MNHF direktíva követelményei, a hadtáp alakulatok diszlokációja és az elrendelt csoportosítás körleteinek figyelembevételével;

— ellenőrző áteresztő pontok (EÁP-ok) fogadó-irányító pontok (FIP-ek) kijelölése;

— az oszlopok képzése az azonos helyőrségben (megalakulási körletben) levő alakulatoktól, azok megindulási pontjainak kijelölése;

— a részletes menetszámvetések kidolgozása;

— az átcsoportosítás hadtápbiztosításának megszervezése;

— a tábori hadtápfőnök átcsoportosításra vonatkozó intézkedéseinek kidolgozása.

A tábori hadtápfőnök intézkedéséből és a menettervből a szolgálatiág-főnökök szolgálati alárendeltségébe tartozó hadtáp alakulatok részére a menetintézkedéseket a szolgálatiág-főnökök adták ki. A tábori hadtápfőnöknek közvetlenül alárendelt alakulatok (TEB, TMB, őrezred, létü. e. stb.) részére a törzs készítette és adta ki a menetintézkedéseket.

Igen komoly munkát jelentett ezen mozzanatban mind a törzs, mind a szolgálati ágak részére a tábori hadtáp alakulatok átcsoportosítás utáni ellátási rendszerének kialakítása. Meg kellett szervezni a tábori hadtáp alakulatok utalását, össze kellett hangolni az ellátási ágak és ellátó helyek, valamint az utalt alakulatok rendszerét. Ez a tevékenység a gyakorlat által szolgáltatott egyik legjelentősebb tapasztalatot nyújtotta. A törzs és a szolgálati ágak saját munkájukon keresztül tapasztalták, hogy milyen komoly munkát jelent az utaltsági rendszer kialakítása. Felvetődött az igénye a törzsben külön csoport létrehozásának, mely csoport feladata a nagyszámú tábori hadtáp alakulat ellátásának szervezése, koordinálása lenne.

E mozzanat legnagyobb igénybevételt jelentő feladata a menetszámvetés kidolgozása volt. A tábori hadtáp alakulatok menetszloponkénti, menetvonalankénti előrevonásának részletes kimunkálása hihetetlen ter-

jedelmű manuális munkát jelentett. Itt merült fel elsőként a REVA szolgálat gépi eszközeinek közvetlen segítségnyújtási igénye a törzs részére.

Az elkészült gépi programok jó összehasonlítási alapként szolgáltak a manuális munka eredményeként elkészült menetszámvetésekkel, az eltérések nem voltak jelentősek.

A tábori hadtápfőnökség törzse az előrevonás tervezésében jelentős tapasztalatokat szerzett. A tapasztalatok alapján az előrevonás tervezésének, szervezésének munka- és időigénye, valamint az intézkedések kidolgozása, kivonatolása és a hadműveleti idő függvényében eljuttatása az ország különböző térségeiben megalakuló hadtáp alakulatokhoz időszükségletet jelent, főleg azért, mert a tábori hadtápfőnökség saját maga is mozgósítás útján alakul meg és akármilyen összetételű is, kellő idejű összekovácsolást igényel.

A jövőben a csapatoknál folyó parancsnoki és törzsvezetési gyakorlathoz hasonlóan célszerű e mozzanat kidolgozását az állandó harcra készült időszakába beültetve — esetleg egy törzsfoglalkozás keretében elvégeztetni, érzékeltetve azonban azt is, hogy az hadműveleti időn kívül, illetve nem a közvetlen háborús veszély időszakában végzendő feladat.

A gyakorlat folyamán az előrevonás tervezésének, illetve végrehajtásának több változata alakult ki.

A kialakult változatok közül az alábbiakat tartom célszerűnek — kellő mérlegelés után — a helyzet, idő és diszlokáció függvényében a jövőben esetleg hasonló feladatoknál alkalmazni:

— a menetoszlopok kialakítása az azonos helyőrségben, illetve azonos körzetben megalakuló hadtáp alakulatokból;

— a menetoszlopok magasabbegységenkénti, illetve bázisonkénti megszervezése;

— vagy az azonos körletbe átcsoportosításra kerülő alakulatokból alakítani ki az oszlopokat.

Mint a fentiekből is látszik, az oszlopképzés problémája képezi az előrevonás megszervezésére kialakított változatok alapját. Ugyanis a rendkívül nagyszámú és egymástól távoleső területeken megalakuló egységek menetének szabályozása csak azok megfelelő oszlopokba történő összevonásával érhető el. Minél kevesebb oszlopot sikerül szervezni, annál nagyobb a biztosíték a menet szervezett végrehajtására.

Hogy a felsorolt változatok közül melyik a célszerűbb, azt az előjáró által megszabott korlátozó intézkedések, a diszlokáció, az előrevonás utáni csoportosítás kialakításának követelményei függvényében lehet eldönteni. A „TRANZIT-72” gyakorlaton a fenti változatok kombináltan kerültek alkalmazásra.

A megszervezés időszakában a törzs és a szolgálati ágak közötti jelentős távolság — ekkor még nem volt közös elhelyezés — az együttműködés rovására ment. Szükség lett volna — és ez is egyik figyelemre méltó tapasztalat — a szolgálati ágak képviselőinek jelen lennie a törzs tervező csoportjánál ezen időszakban és részt venni a szakalakulatok előrevonásának tervezésében. Ennek hiánya azt eredményezte, hogy az egyik fontos hadtáp alakulat előrevonásának paraméterei jelentős korrekcióra szorultak utólag.

*Az elvonuló szárazföldi csapatok hadtápbiztosításának
megszervezése*

(második mozzanat)

A gyakorlat első mozzanatából leszűrt tanulságokat felhasználva a hadtápbiztosítás megszervezése alaposan megtervezett törzsmunka keretében lett végrehajtva. A hadtápfőnök feladattisztázása, időszámvetése előzte meg a parancsnoki és törzsmunkát. Az elgondolás kialakítását és szolgálatiág-főnökkel történő ismertetését követően előzetes intézkedés kiadására került sor az azonnal foganatosítandó rendszabályok megvalósítására. A helyzetértékeléssel párhuzamosan minden szolgálatiág-főnök meghallgatásra került, jelentőségüktől függően a hadtápfőnök, illetve a törzsfőnök által. Jellemző volt a munkamegosztásra, hogy az anyagi biztosítással kapcsolatos kérdésekben a törzsfőnök, a technikai, egészségügyi és közlekedési biztosításra vonatkozó javaslatokat a tábori hadtápfőnök hallgatta meg. Az anyagi biztosítással kapcsolatos jelentések meghallgatásán részt vett a törzs anyagtervező csoport vezetője is. A helyzetértékelés és a meghallgatott javaslatok alapján kialakult a tábori hadtápfőnök elhatározása az elvonuló szárazföldi csapatok hadtápbiztosítására, a tábori hadtápbiztosítás alkalmazására. Az elhatározás kihirdetését a tábori hadtápfőnök intézkedésének kiadása követte, mindezek alapján került kidolgozásra a hadtápbiztosítás terve, illetve a szolgálati ágak szakbiztosítási tervei.

A törzsmunka e mozzanatban pontosan a szabályzatokban előírt munkasorrendnek megfelelően lett végrehajtva. A tervszerűsége jellemző volt, hogy a törzs hálótervben rögzített munkarend szerint dolgozott. Igaz attól több esetben eltérés volt tapasztalható, azonban mégis úgy értékelhető, hogy egy törzs, amely első alkalommal volt együtt minden előzetes összekovácsoltság nélkül, szabályzat szerinti törzsmunkát valósított meg, a szabályozás olyan korszerű eszközét alkalmazva, mint a hálódiaagram.

Az e mozzanatban hozott elhatározás tartalmi oldalát vizsgálva, van néhány olyan figyelemre méltó, praktikus megoldás, melyekről célszerű szót ejteni. Ilyen megoldásként lehet említeni a tábori hadtápbiztosítás anyagi készleteinek lépcsőzésére, decentralizálására hozott hadtápfőnöki elhatározást. Élve az MNHF direktívában biztosított azon lehetőséggel, hogy a központ hadtápbiztosításából — külön igénylésre — két gépkocsi szállítószárlóaljjal megerősítésre kerül a tábori hadtápbiztosítás, lehetőség adódott szélesebb körű manőverre. A készletek olyan decentralizáltságát lehetett létrehozni, amely egyben lehetővé tette azok csapatokhoz való maximális közelítését és jelentős szintű anyagi tartalék létrehozását. A tábori előretolt bázis mintegy 7000 tonna anyagán felül az első lépcső magasabbegységek irányában vasúti szerelvényen tároló állomásokra lett kiszállítva, összességében mintegy 3000 tonna lőszer, illetve üzemanyag. Azon kívül a szállítótér jelentős növelése lehetővé tette egy 800 tonnás szállítószárlóalj — lőszerrel és üzemanyaggal felmálházott állapotban — tábori hadtápfőnök tartalékában történő alkalmazását.

A készletek ilyen mértékű decentralizálásával és csapatokhoz való

közéltetésével a csapatok anyagi biztosításának olyan kedvező lehetősége lett kialakítva, amellyel több napra önállóítani lehetett azokat. A hadtápfőnöki tartalékban levő anyagi eszközök jelentősége a tömegpusztító eszközökkel mért csapások után mutatkozott meg.

A tábori hadtápfőnök tartaléka a löszeren és üzemanyagon kívül — és a kidolgozott elhatározásnak ez is egy másik jelentős eredménye — néhány egészségügyi osztagból és egy-két javító, vontató alegységből állt. A tartalék valamennyi elemének a csapások időszakában volt igen nagy jelentősége.

Figyelemre méltó módon történt a TMB áttelepítésének megszervezése is. Azzal, hogy a TMB anyagi készleteinek előrevonása vasúti szerelvényeken a hadművelet negyedik, ötödik napján megkezdődött az országhatár közelében az alapvető hadművelati irányoknak megfelelően kijelölt új körletekbe — a TMB és TMBR körleteibe — jelentős előnyök adódtak elsősorban az ETACS időszakában. Ugyanis a vasúthálózat romboltságának bekövetkezésekor már jelentős készletek lettek előremozgatva és a TMB körletére mért ellenséges csapások csak a készletek egy részét semmisíthették meg.

A tábori hadtáp vezetésének kialakított rendszere e mozzanatban is bevált. A parancsnoki és szakmai vezetés kellő koordináltsága a tábori hadtáp, viszonylag fennakadás mentes tevékenységét eredményezte.

Újszerű volt és a technikai biztosításban részt vevő szervek — szolgálatok — összehangolt, egységes elgondoláson alapuló tevékenységét eredményezte a páncélos és gépjármű technikai szolgálat koordináló tevékenysége a technikai biztosítás egészét illetően.

Mindezek ellenére azonban a törzsmunka egészén érezhető volt a kellő összekovácsoltság hiánya. A törzs és a szolgálati ágak kapcsolatában is hézagok voltak tapasztalhatók. Ennek tudható be, hogy a hadtápbiztosítási terv és egyes szolgálati ágak biztosítási terveinek adatai között — ha nem alapvető kérdésekben is —, de néhány eltérés volt és egyéb hibák is megmutatkoztak.

Megmutatkozott a törzsben az irányítási rendszer hiánya is. Az alapvető szolgálati ágak, illetve a közvetlen alakulatok felé szükséges lett volna irányítisztek kijelölése, sőt a törzs össz-szolgálati jellege miatt, célszerű lett volna esetleg egy páncélos és gépjármű technikai, illetve egy fegyverzeti szaktiszttel a hadművelati osztályt megerősíteni.

Mіндеzen hiányosságok mellett azonban e mozzanatban is eredményes tevékenység folyt és mind a törzs, mind a szolgálati ágak igen sok hasznos tapasztalatot szereztek a tábori hadtáp működése megszervezésének kérdéseiben.

A Tábori Hadtápfőnökség törzsének tevékenysége az első tömeges atomcsapás következményeinek felszámolásában

(harmadik mozzanat)

Az atomfegyverek alkalmazására való áttéréskor, az első tömeges atomcsapás időszakában a tábori hadtáp egésze a biztosítás dinamizmusának állapotában volt. A TEB az első áttelepülést befejezve, alapvető

részeivel a Duna bal-, részlege pedig a Duna jobb partján funkcionált. A TMB anyagi készletei egy részének vasúti szerelvényeken történő előrevonása megkezdődött, anyagainak nagyobb része még eredeti helyén volt. A kórház bázisok részlegei különböző telítettséggel funkcionáltak, a javító-vontató alakulatok a technikai biztosítás feladatait végezték, a közlekedési alakulatok a vasúti és közúti hálózatot üzemeltették.

Az első tömeges atomcsapás bekövetkezésekor a tábori hadtáp bázisai, alakulatai tizenegy atomcsapást kaptak. Elsősorban az anyagi bázisokat érték a csapások, de valamennyi biztosítási ág alakulatai kisebb, nagyobb hatóerejű csapásokat kaptak. Nagy kiterjedésű tüzek keletkeztek és veszélyeztettek több hadtáp alakulatot. Magát a tábori hadvezetési pontot is ki kellett vonni eredeti körletéből.

Az összefegyvernemi magasabbegység egy része — a csapások következtében — elvesztette harckésztségét, más része a támadó hadműveletet folytatta.

Ebben a helyzetben a tábori hadtápnak hármas feladatot kellett megoldani:

- erői-eszközei egy részével a támadó hadműveletet tovább folytató csapatok hadtápbiztosítását;
- részt venni a csapást szenvedett magasabbegységek harcképességének helyreállításában, és
- a tábori hadtáp alakulatok működőképességének helyreállítása, a tábori hadtápra tömegpusztító eszközzel mért csapások következményeinek felszámolása.

Az első lépcső magasabbegységek részére a támadó hadművelet továbbfolytatásához a tábori hadtáp közvetlenül — a hadsereg mozgó bázis kihagyásával — szállította ki az anyagi eszközök jelentős részét a seregest hadtáptörzs igényei szerint. A TEB készleteinek azon része, melyet a csapás nem érintett a körletből kivonva — kerülő útvonalak igénybevételével — a dunavölgyi csoportosítás, a tábori hadtápfőnök tartalékában levő anyagi eszközök (mintegy 800 tonna) az alpesi irányba támadó magasabbegység részére kerültek kiszállításra. A hadtápfőnöki tartalék jelentősége itt mutatkozott meg, ugyanis az önálló irányban támadó magasabbegység a csapások főleg a sugárszennyezett terület következtében minden anyagi forrástól el lett vágva. A tartalékban levő készletek (400 tonna lőszer, 400 tonna üzemanyag) és más erők-eszközök körletének viszonylag kedvező fekvése lehetővé tette a gyors beavatkozást. Ugyancsak a támadó csoportosítás érdekében kórház bázis részleg előretelepítésére is sor került.

A csapást szenvedett magasabbegységek harcképességének helyreállításában jelentős egészségügyi erők-eszközök (eü. osztagok, kiürítő eszközök), a javító-vontató alakulatok nagyobb része vett részt.

A tábori hadtáp alakulatok működőképességének helyreállításában a bázisok mentőosztagai, a központi (tábori hadtápfőnök közvetlen) mentőosztag és egyéb erők-eszközök ténykedtek. Az objektumok, vezetési pontok egy része kivonás útján kerülte el a veszélyeztető radioaktív felhőt, illetve tüzeket.

A Tábori Hadtápfőnökség törzsén a gyakorlat ezen utolsó mozzanatában már érezhető volt a huzamos ideig tartó megterhelés. A gyakorlat legkritikusabb időszakában, amikor a vezetés különböző szintjeinek helyreállítása, az információk beszerzése, a csapások hatásadatainak értékelése, parancsok kiadása a kivonásra, gyors utánszállítási feladatok végrehajtására és egyéb feladatok a törzs egészét igénybe vették volna, erősen érződött a kellő összekovácsolás, begyakorlottság hiánya. Ez okozta azt, hogy a feladatok e mozzanatban idővesztésekkel kerültek végrehajtásra. Összességében e mozzanat is hasznos tapasztalatokat adott.

A „TRANZIT-72” tábori hadtáp parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat által szolgáltatott tanulságok még hosszabb idő múltán is az elemző tevékenység középpontjában lesznek. Az eddig felszínre került tapasztalatok azonban máris egyértelműen bizonyítják, hogy egy ilyen bonyolult és jelentős nagyságú szervezet, mint a tábori hadtáp, csak alaposan összekovácsolt — részeivel — békében is funkcionáló törzs által vezethető eredményesen.